

- DRŽAVNI PREVENTIVNI MEHANIZEM -

poročilo
o opravljenem obisku
na lokaciji

DOM NINE POKORN GRMOVJE

Pojasnilo: Varuh človekovih pravic Republike Slovenije (v nadaljevanju: Varuh) v okviru izvajanja nalog in pooblastil po Zakonu o ratifikaciji opcijskega protokola h Konvenciji proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju (Uradni list RS, št. 114/2006) v vlogi državnega preventivnega mehanizma (v nadaljevanju: DPM) obiskuje kraje odvzema prostosti. V skupini, ki izvede obisk, poleg predstavnikov Varuha praviloma sodeluje(jo) tudi predstavnik(i) pogodbenih nevladnih organizacij ter občasno tudi neodvisni izvedenci medicinske in drugih strok in prevajalci. Pravna podlaga za opravljanje nadzorov s strani DPM je predstavljena na spletni strani [Varuh kot državni preventivni mehanizem](#).

Pričujoče poročilo vsebuje le bistvene ugotovitve o obisku s predlogi za izboljšanje razmer oziroma odpravo nepravilnosti. Izdelano je bilo na podlagi poročila o obisku DPM in odzivnega poročila pristojnih. Namenjeno je objavi na spletni strani Varuha.

Osnovni podatki o lokaciji:

- ▶ **Tip lokacije:** javni (posebni) socialno varstveni zavod (v nadaljevanju: Dom).
- ▶ **Kategorije oseb, ki jim je bila odvzeta prostost:** osebe, ki zaradi slabših psihofizičnih sposobnosti niso zmožne integracije v samostojno izven-institucionalno življenje.
- ▶ **Uradna zmogljivost in dejanska zasedenost lokacije na dan obiska:** Uradna zmogljivost Doma je 239 postelj, od tega v bivalnih enotah 42 postelj. Uradna kapaciteta varovanega oddelka je 12 postelj, v času obiska DPM so presegali kapaciteto tega oddelka za enega stanovalca.

Potek obiska in priprava poročila:

- ▶ Obisk je bil **nenajavljen** in **opravljen dne 2. 4. 2015**.
- ▶ **Skupina za obisk:** dva predstavnika Varuha, dva predstavnika pogodbenih nevladnih organizacij (ZDUS, Pravo za vse). Pri obisku je v delu nadzora, ki se nanaša na zdravstveno varstvo in zdravniško oskrbo sodeloval tudi zunanji izvedenec (v nadaljevanju: izvedenec).
- ▶ **Vsebina obiska:** Glavni namen obiska je bil preveriti ravnanje z osebami, nastanjenimi v Domu in ugotoviti, če jim je omejena svoboda gibanja (da Doma ne morejo zapustiti po lastni volji).

► **Poročanje:** O obisku smo pripravili predhodno poročilo in ga dne 8. 5. 2015 posredovali Domu, s posebnim dopisom pa smo se obrnili tudi na Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije. Dne 3. 6. 2015 smo prejeli odgovor Doma in mu nato dne 18. 9. 2015 posredovali končno poročilo o obisku, ki smo ga poslali tudi Ministrstvu za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (MDDSZ) ter v vednost Socialni inšpekciji. Dne 23. 6. 2015 smo prejeli v vednost dopis Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije, ki se je obrnil na Ministrstvo za zdravje in tam predlagal rešitev v poročilu DPM izpostavljenе težave. Dne 16. 12. 2015 smo prejeli tudi odgovor MDDSZ.

DPM: Priporočamo, da Dom poskrbi za večjo ažurnost novic, ki jih vsem zainteresiranim nudi preko svetovnega spleta, saj npr. ni bilo možno najti podatka o najnovejšem dogajanju v domu, koledar prireditev je bil prazen, zadnja novica pa stara skoraj leto dni.

DPM: Priporočamo, da Dom zagotovi, da posedanje stanovalcev pred televizijski sprejemnik ne postane način, s katerim bi si zaposleni olajšali delo ali s katerim bi se nadomeščalo morebitno (trenutno ali stalno) pomanjkanje kadra na oddelku.

Sprejemamo pojasnilo Doma na to priporočilo. Že v (preostalem) delu poročila smo opisali možnosti, ki so za vsakodnevne aktivnosti na voljo stanovalcem. Želimo pa dodatno opozoriti, da še tako dodelan individualni načrt v povezavi z vrsto možnosti za dnevne aktivnosti, ki jih zavod ponuja, ne pomeni veliko brez ustreznega truda osebja, da posameznika ustrezno motivira, da se teh aktivnosti tudi res udeleži. Nedvomno je včasih to ob nasprotovanju stanovalca, ki mu je bolj prijetno sedeti pred televizorjem kot biti npr. fizično aktiven, težko, vendar z ustreznim trudom osebja dosegljivo. Prepričani smo, da osebje v Domu tako (že) ravna, priporočilo pa temelji (tudi) na opažanjih predstavnika nevladne organizacije, ki je bil dlje časa na oddelku.

DPM: Priporočamo, da se zaklepanje omar s strani osebja prilagodi individualno glede na posameznega stanovalca, torej tako, da se stanovalcem, ki so to sposobni, omogoči, da sami zaklepajo omaro in hranijo ključ.

Dom: Dom je v odgovoru na predhodno poročilo pojasnil, da je bila v času obiska DPM v izdelavi nova spletna stran, razlog za neažurnost so bile težave s prejšnjim skrbnikom spletne strani, zaradi katere so se odločili za novega skrbnika.

Dom: Dom je pojasnil, da ogled TV programov temelji na izbiri stanovalcev; občasno je priložnost za njihov »počitek« oz. umiritev na primer po obroku. Animacijski program v varovanem oddelku je tedensko vnaprej pripravljen. Prav tako ima vsak stanovalec v domu izdelan individualni načrt, v katerem so zapisane želje, potrebe in cilji vsakega stanovalca. Skupaj s ključno osebo iščejo načine uresničitve teh ciljev in potreb. Sproti se delajo evalvacije zastavljenih ciljev, revidacije načrtov. Dom je ob tem poudaril, da se varovani oddelek bistveno razlikuje od oddelkov za osebe z demenco v domovih za starejše. Stanovalci varovanega oddelka se vključujejo tudi v druge vsakodnevne aktivnosti domskega življenja, kot so npr. kuharske urice, industrijsko delo, ipd. Dom je tudi zagotovil, da posedanje pred televizorjem ni razlog temu, da bi manjkalo aktivnosti, menijo, da je le- teh na trenutke celo preveč, temveč želja posameznika, ali kot že zgoraj omenjeno priložnost za počitek. Absolutno pa to ni razlog pomanjkanja kadra, saj je na tem oddelku vedno kdo prisoten, dnevno pa se vključujejo tudi ostale službe in profili.

Dom: Dom je pojasnil, da se priporočilo, ki ga omenja Varuh, na podoben način izvaja. Zaklepanje omaric je skupni dogovor zaposlenih in stanovalcev na oddelku predvsem zaradi izogibanju konfliktov, ki so nastajali (izginjale so stvari, stanovalci so po pomoti zašli v drugo sobo in brskali po omarah, ipd.) Ukrep torej po prepričanju Doma ne gre v škodo kratenja pravic stanovalcev, temveč je njegov namen zgolj v

DPM: Priporočamo, da Dom stanovalce, ki nimajo osebnih predmetov, spodbuja, da sobo opremijo s predmeti, ki so jih izdelali v okviru delovne terapije. Hkrati bi se na stene lahko namestile fotografije sodelovanja stanovalcev v okviru aktivnosti doma.

DPM: Priporočamo namestitve zvoncev oz. druge signalne naprave ob posteljah nepomičnih bolnikov s pripadajočo oznako, ki bo pacientom na njim razumljiv način sporočala, v kakšnem primeru te zvonce uporabiti, s tem pa bi jih moralo osebe tudi ustno seznaniti.

izogibanju napetosti, ki lahko nastanejo, oziroma so nastajale.

Dom: Dom je v odzivnem poročilu navedel, da vsekakor spodbuja stanovalce ter njihove svojce, da svoje sobe opremijo z osebnimi predmeti. Poudaril pa je, da bivajo na varovanem oddelku stanovalci s specifičnimi potrebami. Velikokrat nimajo svojcev oziroma jih ti ne obiskujejo, osebnega imetja pred prihodom v dom praktično nimajo, zato je praksa, da jim kakšne stvari podarjajo zaposleni ali sam Dom. Ob prenovi varovanega oddelka je Dom imeli v mislih tudi željo, da bi oddelek naredili čim bolj domač. Zato so sobe in dnevni prostor prebarvali v tople barve, namestili kamin, vse v želji, da ta oddelek ne bi deloval sterilno in da bi bilo občutje domače. Zaposleni menijo, da jim je to dobro uspelo, vsekakor pa bodo v tej smeri aktivnosti nadaljevali. Pojasnili so, da se bo odgovorna delovna terapevtka še izdatneje angažirala v ta namen in skupaj z zaposlenimi na oddelku ter skladno z željami stanovalcev opremila sobe s pridihom domačnosti. Dom je ob tem poudaril, da ob opremljanju sob in skupnih prostorov velik poudarek dajejo tudi nevarnosti samopoškodbe. Stanovalci varovanega oddelka namreč ob fazah poslabšanja njihovega zdravstvenega stanja posegajo po različnih predmetih z namenom poškodbe samega sebe ali pa drugega. Nevarnost ob tem lahko predstavljajo vsako steklo, težji predmet, koničast predmet, kovinski predmet (npr. okviri slik) in podobno.

Dom: Dom je v odzivu na predhodno poročilo pojasnil, da na omenjenem oddelku vedno nekdo prisoten 24 ur na dan 365 dni v letu. Tako se še ni zgodilo, da bi prišlo do kakšnega neljubega dogodka, kjer bi stanovalec ostal neopažen. Dom je poudaril, da so klicne zvonce namestili na mesta, kjer se jim zdijo smiselni in tako kot jim kažejo izkušnje pri delu. Dom tako ne razmišlja, da bi namestil dodatne klicne tipke ob

posteljah, saj so vsi stanovalci na oddelku pomični. Klicni sistemi so po njihovem mnenju smiselni pri nepomičnih stanovalcih, ki večino časa preživijo v posteljah in ki pri uresničevanju svojih potreb, ob nestalni prisotnosti kadra pokličejo le-tega. Takšne situacije po zagotovilih Doma na njihovem varovanem oddelku ni.

DPM: Priporočamo, da Dom poskrbi, da se potencialno nevarni predmeti shranijo na tak način, da stanovalcem niso dostopni (v posebni omari, v sestrski sobi ...)¹.

Dom: Dom meni, da se to priporočilo nekoliko izključuje s četrtim priporočilom.

Na odziv Doma odgovarjamo, da je DPM tudi ob spodbudi Domu, da bi še več truda vložil v primerno opremo skupnih prostorov in sob, seveda vedno zasledoval vidik varnosti. Ob tem menimo, da je polepšanje prostorov možno doseči tudi na način oziroma z materiali, ki stanovalcem niso nevarni, kot je to na primer praksa v drugih podobnih ustanovah, ki smo jih že obiskali.

DPM: Priporočamo, da kopalnice ostanejo odklenjene, saj so osnovno sredstvo, kjer lahko stanovalci tudi samostojno poskrbijo za lastno higieno, si umijejo roke in tudi uporabijo stranišče, ko je to potrebno, brez, da bi morali prejški iskati osebje, da jim ta prostora odklene.

Dom: Dom je v odzivu na predhodno poročilo navedel, da so kopalnice vedno odklenjene. Menijo, da gre za napačno informacijo oziroma vtis DPM. Na oddelku je eno stranišče za osebje, ki pa je zaklenjeno, druge kopalnice in stranišča so vedno odklenjena.

DPM poudarja, kot je sicer navedeno že v poročilu, da so bile ob obisku vse kopalnice odklenjene. Podatek, da so kopalnice običajno zaklenjene, nam je posredovalo osebje.

DPM: Priporočamo, da Dom prouči možnosti, da bi se na oddelku našel prostor, kjer bi se stanovalci lahko družili z obiskovalci brez prisotnosti osebja ali drugih stanovalcev (soba za obiske, pregraditev dela skupnega prostora in

Dom: Dom je v odgovoru na predhodno poročilo poudaril, da je varovani oddelek renoviran v skladu s Pravilnikom o minimalnih tehničnih pogojih, ki ga je predpisalo krovno ministrstvo (Uradni list RS, št. 77/08). Varovani oddelek je bil

---

¹ Predstavnica nevladne organizacije je s strani osebja prejela pojasnilo, da osebje kopalnice zaradi varnosti stanovalcev (tam se nahajajo krtačke, glavniki, kozarci) zaklepa. Vendar so bile v času obiska DPM kopalnice odklenjene in na voljo stanovalcem.

podobno).

DPM ob tem pojasnilu poudarja, da pravilnik določa zgolj minimalne tehnične pogoje za verifikacijo varovanega oddelka. Vsak zavod torej lahko varovani oddelk nadgradi tako, da je stanovalcem še bolj prijazen. Čeprav sprejemamo pojasnilo, da obiskov stanovalci nimajo veliko, vseeno menimo, da bi bilo pozitivno, če bi se jim znotraj oddelka ali pa tudi zunaj njega zagotovil prostor za nemoteno druženje.

DPM: Domu priporočamo, da kar največji trud nameni temu, da se zobne proteze stanovalcev ne izgubijo in da se z ustreznim poučevanjem stanovalcev tudi zmanjša možnost poškodb na najmanjšo možno mero².

DPM: Priporočamo, da Dom zagotovi ustrezne priponke ali izvezena imena zaposlenih na službenih oblačilih, saj jih bodo tako stanovalci lažje identificirali.

DPM sicer sprejema pojasnilo doma in pozdravlja neuniformiran način odnosa osebja do stanovalcev. Vendar vseeno menimo, da je prav, da določena oznaka oziroma prepoznavnost zaposlenih obstaja. Čeprav zaposlene stanovalci morebiti poznajo in ločujejo, pa je vsekakor drugače z obiskovalci. Prav je, da ti ločijo zaposlene od stanovalcev, da vedo na koga se lahko z vprašanjem, pobudo ali pritožbo obrnejo in zoper koga se lahko pritožijo v primeru neprimerne odnosa do stanovalca ali samega

pred verifikacijo pregledan s strani predstavnikov MDDSZ, ki so podali pozitivno oceno. Na podlagi le-te je bil varovani oddelk tudi verificiran - s tem je pridobljena potrditev, da zagotavlja prostorske in kadrovske možnosti za zagotavljanje storitev, ki bi se naj odvijale. Poseben dnevni prostor za obiske na takšnih oddelkih ni predviden, spodbuja pa se obiskovalce, da ob obiskih odpeljejo svoje svojce po hiši ali v bližnjo okolico, ki ponuja dovolj prostorov in kotičkov za druženje. Dom ob tem poudarja, da je obiskov na varovanem oddelku izredno malo.

Dom: Dom je v odgovoru na predhodno poročilo pojasnil, da se zaposleni v tej smeri izredno trudijo, žal pa se kdaj zgodi tudi to, da se izgubi ali uniči kakšna zobna proteza. Ukrepi, ki bi bili možni, da se to povsem prepreči po mnenju Doma niso humani in ne gredo v smer zagotavljanja človekovega dostojanstva. Dom se tako znajde v dilemi, kaj je za stanovalca bolje.

Dom: Dom je v odgovoru na predhodno poročilo pojasnil, da je iz dolgoletnih izkušenj dela z ljudmi s posebnimi potrebami s poudarkom na strokovnem delu in krepitvi človekovega dostojanstva razvidno, da je način dela na varovanem oddelku posebnega socialno varstvenega zavoda specifičen. Pretežno je na omenjenem oddelku stalen kader, zato se osebje in stanovalci dobro poznajo med seboj. Koncept dela temelji na partnerskem odnosu, kjer stanovalec in zaposleni skupaj iščeta načine uresničevanja potreb, želja in ciljev stanovalca. Dom meni, da gredo tablice v smeri uniformiranosti, medicinskega modela, ki je »nezaželen« v socialno varstvenih ustanovah. V želji, da bi

---

² Predstavnica nevladne organizacije je opazila, da veliko stanovalcev ni imelo zob. Osebje je pojasnilo, da je hrana za večino stanovalcev pasirana, zobne proteze so sicer nekateri ob svojem prihodu na oddelk imeli, vendar so jih izgubili (nekaterim so padle v WC školjko) ali so jo poškodovali. Nove proteze so za večino stanovalcev predrage, preko socialnega zavarovanja jih lahko po navedbah Doma naročijo šele po preteku petih let, čakalna doba nanje za njihovo izdelavo je tudi predolga (leto ali dve). V tem času se stanovalci uporabe zobne proteze odvadajo in je nočejo več nositi.

obiskovalca. Hkrati menimo, da našitki ali izvezeno ime ni toliko vidno, da bi kakorkoli vplivalo na odnos med zaposlenim in stanovalcem.

DPM: Priporočamo, da Dom vzpostavi učinkovit nadzor nad sistemom naročanja stanovalcev pri psihiatru in s tem prepreči, da bi se kakšnega stanovalca, ki bi pregled potreboval, spregledalo.

DPM ob prejetem pojasnilu meni, da bi bilo bolje, da bi se vodila posebna evidenca (morebiti zvezek ali računalniški seznam) iz katere bi bilo na eni strani razvidno, kateri stanovalec glede na svojo diagnozo potrebuje obdobji pregled (enkrat mesečno ali tri mesečno) oziroma kateri potrebuje izredni pregled zaradi spremembe v svojem zdravstvenem stanju. Menimo, da prelaganje spremljanja stanja stanovalcev in vodenje evidence oziroma napotovanje na obdobje preglede s strani splošnega zdravnika ni najboljša rešitev.

DPM: Priporočamo, da Dom Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije seznaní s težavami stanovalcev zaradi nemožnosti pridobitve ali popravila zobne proteze ter ob tem opozori, da takšna oseba svoje dohodke, če jih seveda ima, nameni oskrbi na oddelku, na katerega je lahko nameščena proti svoji volji z odločbo sodišča in ji tako ne ostanejo prihranki za (drage) protetične storitve.

partnerski odnos in enakovrednost vseh udeležencev v procesu dela prišla še bolj do izraza, so v Domu prešli namesto uniform na neformalna delovna oblačila. Uvajajo novejši koncept dela t.i. kongruentno odnosno nego, ki jim bo skozi sistem zagotavljala stalen odnos in še tesnejši stik med zaposlenim in stanovalcem. Tablice so, po mnenju Doma, primerne za bolnice, hotele, kjer ljudje prihajajo in odhajajo, nikakor pa ne za socialno-varstvene ustanove, kjer ljudje preživijo po 20, 30 let ali še več.

Dom: Dom je v odgovoru na predhodno poročilo posredoval odgovor domskega psihiatra, g. Iztoka Lešerja, »Priporočate, da Dom vzpostavi učinkovit nadzor nad sistemom naročanja stanovalcev pri psihiatru in s tem prepreči, da bi se kakšnega stanovalca ki bi pregled potreboval, spregledalo. Tak sistem nadzora že obstaja: vsi varovanci v domu imajo kronično terapijo. Splošni zdravnik zaradi predpisovanja zdravil na recept redno, vsaj štirikrat letno, pregleda in beleži spremembe v zdravstvene kartone. Utečena praksa je, da bolnike, ki že dlje časa niso bili pregledani pri psihiatru, splošni zdravnik preko medicinskih sester napoti na tak pregled, tudi, če niso poslabšani.«

Dom: Dom je v odgovoru na predhodno poročilo poudaril, da je skrbi za urejenost zob stanovalcev namenil veliko pozornost. Poiskal je zobozdravnika, ki stanovalce tedensko sprejema v ordinaciji v ZD Štore pri Celju in ZD Žalec (stanovalci bivalnih enot v Žalcu). Dom zagotavlja brezplačne prevoze in spremstva stanovalcev k zobozdravniku. Na ta način jim je uspelo, da ima večina stanovalcev sanirano zobovje prav v želji, da lahko zaužije hrano, ki ni pasirana. Dom je ob tem poudaril, da hrana pomeni za stanovalce hitro zadovoljstvo stisk, nemira. Hrano zelo hitro zaužijejo, ne zgrizejo dovolj, hrana

se jim zatakne, potrebni so strokovni prijemi s strani osebja. Dom je tudi pojasnil, da se pasirana hrana vedno predpiše s strani zdravnika zaradi zdravstvenih težav, ki spremljajo stanovalca. Dom se zaveda, da je zaradi sistema, ki velja na področju zdravstvenega zavarovanja, težko priti do nove brezplačne zobne proteze, če se le ta uniči ali izgubi. Menijo, da to vsekakor ne sme biti razlog, da nekdo zaradi tega uživa pretežno pasirano hrano. Dom je v preteklosti že organiziral dobrodelni koncert, kjer so zbrali sredstva in jih namenili za nakup tistih stvari, ki jih stanovalci nujno potrebujejo in bi jih po njihovem mnenju moral zagotavljati »sistem« pa jih ne, kot npr. zobne proteze, invalidski pripomočki, ipd. S tem so praktično vsem stanovalcem zagotovili vsaj minimum pripomočkov, ki so potrebni za človeka vredno življenje. Po preverjanju so ugotovili, da je v Domu en stanovalec na prilagojeni prehrani zaradi čakanja na novo protezo, ena stanovalka pa ne želi proteze, čeprav jo Dom spodbuja k temu, da si jo uredi. Vztraja, da ji hrana, ki je pripravljena v manjših kosih ustreza. Pri ostalih stanovalcih, ki imajo predpisano pasirano hrano, je vzrok za to njihovo zdravstveno stanje.

DPM je s poročilom seznanil tudi Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije in ga prosil, da nas seznanijo z obravnavo mnenja DPM in stališčem Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije (ZZZS) do omenjenih težav stanovalcev na varovanih oddelkih socialno varstvenih zavodov in možnih rešitvah, ki bi jim tudi v primeru nenamerne izgube ali poškodbe zobne proteze omogočile ohranitev njihovega dostojanstva in človeka vredno življenje.

ZZZS nam je pojasnil, da se glede na trajnostno dobo zobne proteze lahko le te naročijo šele po preteku 5 let, čakalna doba za njihovo izdelavo pa znaša kar od enega do dveh let. Zavod je pojasnil, da plačuje zobozdravstveno oskrbo varovancev s posebnimi potrebami (cerebralno, duševno in telesno težje prizadete osebe) v UKC Ljubljana, ZD Maribor in vseh zobozdravstvenih ambulantah pri obravnavi duševno prizadetih oseb s povečano točkovno vrednostjo za 30 %. ZZZS nam je posredoval v vednost dopis, s katerim se je obrnil na Ministrstvo za zdravje in predlagal, da se Pravilnik o najdaljših dopustnih čakalnih dobah za posamezne storitve in o načinu vodenja čakalnih seznamov med prednostne kriterije iz 1.

DPM: Priporočamo, da se pri predpisovanju zdravil »po potrebi« navede časovni okvir, v katerem se lahko aplicira tako določena količina zdravila, recimo skupno količino predpisanega zdravila za 24 ur (npr. do skupno XX mg na 24 ur).

DPM odgovor domskega psihiatra sprejema. Vendar pa ob tem ugotavlja, da odgovor ni ponudil ustrezne rešitve glede na bistveni del priporočila. Zavedati se je treba, da terapije »po potrebi« ne daje neposredno psihiater, temveč praviloma osebje v njegovi odsotnosti. Zato ponavljamo priporočilo, da se ob navedbi terapije »po potrebi«, upoštevajoč priporočeni dnevni odmerek zdravila, ta terapija omeji, kot je že navedeno v samem priporočilu (npr. do skupno XX mg na 24 ur).

DPM: Priporočamo, da Dom stanovalca, pri katerem bi bilo po presoji psihiatra nujno uporabiti psihotropna zdravila v vrednostih, ki presegajo največji predpisani odmerek, nemudoma napoti v psihiatrično bolnišnico, kjer takšno zdravljenje, po izvedenem postopku, določenem v 9. členu ZDZdr, lahko izvedejo.

odstavka 6. člena tega pravilnika doda obravnava duševno prizadetih oseb.

Dom: Dom nam je posredoval odgovor domskega psihiatra na omenjeno priporočilo DPM: »Priporočate, da se pri predpisovanju zdravil »po potrebi« navede časovni okvir, v katerem se lahko aplicira tako določena količina zdravila, torej recimo skupno količino predpisanega zdravila za 24 ur (npr. do skupno XX mg na 24 ur). S tem naj bi se preprečilo, da bi se pri posameznem stanovalcu, še posebej v pogostih primerih nemira, prekoračili največji, za tega stanovalca sprejemljivi dnevni odmerek zdravila ali celo maksimalni priporočljivi dnevni odmerek za to zdravilo. Pri nobenem stanovalcu odmerek redne terapije, skupaj s celotnim prištetim odmerkom terapije po potrebi, ne presega maksimalnega priporočljivega odmerka za en dan. Ker pa se zavedamo, da so naši stanovalci res pod vplivom veliko različnih zdravil, ki so sicer običajno nujno potrebna za dobro funkcioniranje in vodljivost, smo pri dajanju terapije po potrebi previdni in je stanovalcem ne dajemo, dokler prej ne poskusimo še z drugimi metodami umirjanja, npr. pogovorom, zaposlitvijo, preusmerjanjem pozornosti in/ali aktivnosti. Splošni zdravnik je v domu vsak dan, takrat terapije po potrebi, tudi če je odobrena s strani psihiatra, bolniki ne dobijo brez odobritve splošnega zdravnika. Tudi analiza pogostosti tako apliciranih zdravil kaže, da se osebje prej odloča za to, da pokliče urgentnega dežurnega zdravnika v ZD Žalec, da bolnika pregleda, kot pa za aplikacijo zdravil za umirjanje po potrebi.«

Dom: Dom nam je posredoval odgovor domskega psihiatra: »Priporočate, da Dom stanovalca, pri katerem bi bilo po presoji psihiatra nujno uporabiti psihotropna zdravila v vrednostih, ki presegajo največji predpisani odmerek, nemudoma napoti v psihiatrično bolnišnico, kjer takšno zdravljenje, po izvedenem postopku, določenem v 9.

DPM glede na zastavljeno vprašanje pripominja, da se posebne metode zdravljenja izvajajo le izjemoma, pod pogoji, ki jih določa ZDZdr in le v psihiatričnih bolnišnicah. To torej pomeni, da nadaljevanje terapije, ki presega največji predpisani odmerek, po odpustu iz bolnišnice ni več dopustno in ga je treba ustrezno znižati oziroma prilagoditi. Ob tem naj zgolj dodamo, da se DPM zaveda strokovnih pomislekov glede zakonskega termina (največji predpisani odmerek) in tudi nedoločenosti takšnih odmerkov pri posameznem zdravlju. Zaradi navedenega smo se že obrnili na Ministrstvo za zdravje, od koder odgovor še pričakujemo.

DPM: Predlagamo, da Dom stanovalcem omogoči vsaj določeno število klicev izbranega zastopnika po ZDZdr, poleg siceršnje tedenske kvote za stanovalca brezplačnih klicev, saj gre dejansko za zagotavljanje pravice posameznika do zastopnika (12. člen ZDZdr).

DPM: Priporočamo, da Dom stanovalce opozori na možnost pomoči pri vzpostavitvi kontaktov s predstavniki njihove veroizpovedi in posledično dogovor o verskih obredih, bodisi na oglasnih deskah ali pa v zloženki, ki jo stanovalci prejmejo. Velikokrat se namreč posameznik, še posebej upoštevajoč lastništvo Doma, ne bo hotel izpostavljati ali zgolj ne bo znal izraziti svoje želje po

členu ZDZdr, lahko izvedejo.

V primeru enega bolnika, ki ima odmerke, ki so blizu, enaki in občasno celo višji od priporočenih maksimalnih odmerkov, poudarjamo, da takih odmerkov nismo odredili v Domu Nine Pokorn, ampak je terapijo dobil predpisano v Psihiatrični bolnišnici Vojnik in na Psihiatrični kliniki Ljubljana, kamor smo ga poslali ravno zaradi hude psihotičnosti, agresivnosti in neobvladljivosti.

Varuha prosimo za navodilo, kako naj ravnamo, če je bolnik dobil tako visoke odmerke zdravil v psihiatrični bolnišnici oziroma na Psihiatrični kliniki in bil s takimi odmerki tudi odpuščen nazaj v socialno varstveni zavod.«

Dom je ob tem navedel opažanje, da so stanovalci po vrnitvi iz bolnišnice nemalokrat dobesedno gibalno »blokirani« - pri njih je motena koordinacija gibov, otežen govor, desenzibilizacija v senzornem odzivanju in podobno.

Dom: Dom je v odgovoru na predhodno poročilo pojasnil, da stanovalcev v primeru izražene želje po tel. klicu ne omejujejo, razen v primeru, da se želja po klicih konstantno ponavlja iz tedna v teden. Dom zatrjuje, da se nikoli ni zgodilo, da bi bil stanovalcu omejen klic k zagovorniku ali komerkoli drugemu. Poudarja, da so naklonjeni zagotavljanju pravic stanovalcem, zato jim dajejo možnost klica tudi iz socialne službe (še zlasti iz naslova 12. člena ZDZdr.)

Dom: Dom je pojasnil, da ima vsak stanovalec možnost izraziti svojo željo glede zagotavljanje duhovne oskrbe glede na njegovo veroizpoved. Izrazi jo lahko pri pripravi individualnega načrta in pa na rednih domskih skupnostih. Dom ob tem dodaja, da je ključna oseba, katero si vsak stanovalec izbere, dolžna pomagati stanovalcu, da pride do uresničitve njegove želje. Dom je

tovrstni oskrbi.

DPM ob tem zgolj dodaja, da tudi zaradi poenotenja prakse nadzornih organov, svoje poročilo pošilja ne le MDDSZ, temveč tudi socialni inšpekciji. Posamezno poročilo je potem, ko se z njim seznanijo vsi naslovniki tudi dostopno na internetnih straneh Varuha in zajeto v posebno (letno) poročilo o delu DPM. S takšnim pristopom in načinom dela ter seznanjanja vse, ne zgolj zainteresirane, javnosti, skušamo prenašati dobre prakse in opozoriti na pomanjkljivosti, ki naj posamezni instituciji omogočijo (še) boljše delo in s tem osebam, ki so v njej zadržane najboljše možne pogoje za življenje.

ugotovil, da je bilo letos za velikonočne praznike omogočeno trem stanovalcem druge veroizpovedi, da so obiskali verske obrede. Dom ob tem zagotavlja, da je vsem, ki izrazijo željo po duhovni oskrbi v skladu s svojim verskim prepričanjem le-to omogočeno. Dom bo v bodoče tudi na oglasni deski in v brošuri, ki jo bo izdelal v kratkem, objavil kontaktne podatke predstavnikov različnih verstev. Dom je v odgovoru na predhodno poročilo poleg pojasnil ob posameznih priporočilih poudaril tudi, da si v skladu s svojim temeljnim poslanstvom trudi krepiti človekovo dostojanstvo vsem stanovalcem. Žal ob tem opaža, da so pogledi različnih nadzornih institucij v diametralnem nasprotju v gledanju na isto stvar. Vodstvo Doma si želi, da bi njihovo strokovno delo in prizadevanja vseh zaposlenih, vsi akterji dobro poznali in da bi jih pri trudu po konceptualnih premikih podpirali. Opažajo, da večkrat ostajajo popolnoma sami, nemočni, glavni zagovorniki pravic stanovalcev, tako pri urejanju upravnih, zdravstvenih zadev, in glavni varuhi njihovega človeškega dostojanstva. Menijo, da ostajajo edini akterji razvoja sodobnejših bolj humanih oblik dela z ljudmi s posebnimi potrebami, kljub preživetim standardom in normativom, kadrovskim težavam. Navajajo, da ostajamo polni upanja, da se bodo pogledi in strategija razvoja skrbi ljudi s posebnimi potrebami poenotila na vseh ravneh in da bodo njihova prizadevanja, opozorila o nedopustnem ravnanju določenih institucij naletela na plodna tla. Posebej opozarjajo na nameščanje forenzičnih oseb s sklepom sodišča brez privolitve. Opažajo, da je težko postavljati koncept dela, ker se jim po drugi strani takoj ruši in zahteva od njih organizacijske, kadrovske in vsebinske prilagoditve.